

Tetiana Bogdan

Dr. Habil. (Economics), Senior Researcher, Leading Researcher of the project "Ukraine's Foreign Financing Needs and the EU's Role in Restoring Long-Term Growth of the Ukrainian Economy" in the framework of the EU program EURIZON-H2020, Kyiv, Ukraine, tetiana.bogdan@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6133-5336>

**MEDIUM-TERM FORECAST OF UKRAINE'S BALANCE OF PAYMENTS
AND SOURCES OF ITS DEFICITS FINANCING¹**

Abstract. *Introduction.* Since the beginning of the Russian large-scale war external viability of Ukrainian economy was jeopardized by dramatic trade deficits and destructions of export capacities, loss of access to the international capital market and outflow of domestic capital into foreign currencies, as well as significant reliance of public finances on unstable official funding.

Problem Statement. Maintaining external sustainability of Ukraine's economy highlights the importance of elaboration of the balance of payment (BoP) forecasts and identification on their basis of the Ukrainian external financing needs.

Purpose – development of the methodological approaches to medium-term forecasting of Ukrainian BoP, projection of the BoP's aggregates and constituents through 2024-2027, estimating evolving external gaps and foreign financing needs (in particular, official concessional financing), that will provide well-justified arguments for policy dialogue with international partners.

Methods. General and special scientific methods are used: analysis and synthesis, description and comparison, historical method, method of generalization, abstract and logical method, quantitative forecasting methods, simulations, multiple regression models and functional dependencies.

Results. Author reviews the available methodological approaches for BoP forecasting and specifies multiple regression models for estimating the volumes of Ukraine's exports and imports. Predicting the values of exogenous variables (comprised in these models) allowed estimation of the exports and imports through 2024-2027. Author identifies the significant factors explaining the behavior of the major components of the current account and forecasts their medium-term developments. Important determinants and quantitative estimates/projections of the financial account constituents are also suggested. In the framework of medium-term scenario external official financing needs are calculated as a sum of projected current account balance without official grants and financial account balance without exceptional financing.

Conclusions. As a result of modelling and forecasting undertakings for BoP indicators we arrived at Ukraine's financing needs estimates, that approach 39.2 bn USD in 2024, 33.2 bn in 2025, 24.4 bn in 2026 and 20.6 bn in 2027. Discrepancy between exceptional official financing in our forecast and that one in the IMF financing plan amounts to 27.3 bn USD spanned over 2025-2027. Such discrepancy might be counterbalanced by higher contributions from the EU via Ukraine Facility, larger own resources, pledged for Ukraine by the World Bank and enhanced commitments from the bilateral donors, including grant financing.

¹ This research is funded by the European Union through EURIZON H2020 project (grant agreement 871072) in the framework of Remote research grants program "Ukraine's Foreign Financing Needs and the EU's Role in Restoring External Sustainability and Long-Term Growth of the Ukrainian Economy" (grant agreement EU-3029).

Keywords: balance of payments, financing needs, medium-term forecasting, modelling trade flows, financial aid.

JEL classification: F17, F35, H87.

Т. П. Богдан

доктор економічних наук, старший науковий співробітник, провідний дослідник проєкту “Потреби України в зовнішньому фінансуванні та роль ЄС у відновленні довгострокового зростання української економіки” програми ЄС EURIZON-H2020, Київ, Україна, tetiana.bogdan@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6133-5336>

СЕРЕДНЬОСТРОКОВИЙ ПРОГНОЗ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ЙОГО ДЕФІЦИТІВ

Анотація. *Вступ.* Від початку повномасштабної російської агресії зовнішня життєздатність української економіки опинилася під загрозою внаслідок формування значного торговельного дефіциту і руйнування експортних потужностей, втрати доступу до міжнародного ринку капіталу та впливу національного капіталу в іноземну валюту, а також високої залежності державних фінансів від нестабільного офіційного фінансування.

Проблематика. Підтримання зовнішньої стійкості економіки України вимагає розроблення науково обґрунтованих прогнозів платіжного балансу та визначення на їхній основі потреб України в зовнішньому фінансуванні.

Мета – розроблення методологічних підходів до середньострокового прогнозування платіжного балансу України, прогнозування агрегатів і складових платіжного балансу на 2024–2027 рр., оцінка зовнішніх розривів і потреб у зовнішньому фінансуванні (зокрема в офіційному пільговому фінансуванні) із забезпеченням переконливих аргументів для політичного діалогу з міжнародними партнерами.

Методи. Використано загальнонаукові та спеціальні наукові методи: аналізу й синтезу, опису й порівнянь, історичний метод, узагальнення, абстрактно-логічний метод, кількісні методи прогнозування, моделювання, регресійно-кореляційного аналізу та функціональних залежностей.

Результати. Узагальнено методологічні підходи до прогнозування платіжного балансу і запропоновано моделі множинної регресії для визначення обсягів експорту та імпорту України. Прогнозування екзогенних змінних (включених до моделей) дало змогу оцінити потоки експорту й імпорту в період 2024–2027 рр. Визначено головні детермінанти поведінки основних компонентів рахунку поточних операцій і спрогнозовано їхні середньострокові значення. Запропоновано також обґрунтування чинників і прогнозні оцінки складових фінансового рахунку. В рамках середньострокового сценарію потреби в зовнішньому фінансуванні обчислювались як сума прогнозованого сальдо поточного рахунку без офіційних грантів та сальдо фінансового рахунку без надзвичайного фінансування.

Висновки. За результатами проведеного моделювання та прогнозування показників платіжного балансу отримано оцінки потреб України у зовнішньому фінансуванні, що становлять 39,2 млрд дол. США у 2024 р., 33,2 млрд у 2025 р., 24,4 млрд у 2026 р. та 20,6 млрд у 2027 р. Розбіжність між надзвичайним офіційним фінансуванням у нашому прогнозі та сумою фінансування за планом МВФ становить 27,3 млрд дол. США на період 2025–2027 рр. Такий розрив потенційно можна було би компенсувати більшими внесками ЄС в Український фонд, власними ресурсами Світового банку та новими зобов'язаннями двосторонніх донорів, включно з грантовим фінансуванням.

Ключові слова: платіжний баланс, потреби у фінансуванні, середньострокове прогнозування, моделювання торговельних потоків, фінансова допомога.

Форм. 2. Рис. 1. Табл. 4. Літ. 11.

Introduction. Russia's military aggression against Ukraine caused large-scale destruction of production capacities and infrastructure, brought human casualties and social losses. The war resulted in the losses of jobs and incomes, contraction of purchasing power and accumulated assets. In the first year of the war, real GDP declined by 29%, 13.5 million people were forced to leave their homes and more than 7 million people were shifted below the poverty line.

In such an environment external sustainability of Ukrainian economy was endangered and balance of payment (BoP) has been exposed to the impact of severe shocks. Major risk factors for external viability of Ukrainian economy in the short- and medium run are (i) a significant negative trade balance in conditions of partial destruction of export capacities with simultaneous dramatic import needs; (ii) loss of access to the international capital market along with on-going outflow of funds for external debt service; (iii) continued outflow of Ukrainian domestic capital into foreign currencies (in cash form) and in non-residents securities; (iv) significant dependencies on large-scale external financing, which is politically determined and potentially unstable.

In such conditions, scientific and practical importance lie in development of the methodological approaches to forecasting the BoP aggregates over the medium-term, preparation and updating of such forecasts, as well as identification on their basis of the Ukrainian external financing needs with a purpose of maintaining external sustainability and resumption of long-term growth of the national economy.

Analysis of previous research and problem identification. Balance of payments (BoP) forecasting is considered to be one of the most difficult part of an overall macroeconomic forecast. By definition, the external sector involves interrelationships with the rest of the world and, thus, necessitates assumptions about developments in other countries. Significant events and shifts in the global economy, as a rule, effect the balance of payments aggregates.

IMF suggests that analysis of the structure of the foreign sector, knowledge of the major policy measures significantly affecting it, and data on recent balance of payments developments are a prerequisite of any forecasting exercise [1]. Availability of reliable data and the development of stable behavioral relationships are essential for the accurate forecasts.

A. Cardoso identifies and describes such widely-used methods for forecasting BoP: historical trends, economic models, scenario analysis, expert opinions, combination methods [2].

One of the method is to specify or calibrate economic models that capture the relationships between the BoP and other macroeconomic variables, such as GDP, exchange rates, trade policies, inflation, interest rates, capital flows management, external shocks, etc. Models can be based on different theories, such as the absorption approach, the monetary approach, the elasticities approach, the portfolio balance approach. By applying these models, researcher can estimate how changes in one or more variables will affect the BoP components and the overall balance.

Next method for forecasting a country's BoP is a scenario analysis, which involves creating several scenarios based on different assumptions and expectations about the future developments. These scenarios can reflect various possibilities, such as optimistic, pessimistic, or realistic outcomes, or different events, such as tranquil times, pandemics, wars or other shocks. By employing scenario analysis, anybody can assess how the BoP will adjust to different situations, and how sensitive it is to the impact of different factors.

A third method relies on expert opinions, that are represented by the views and judgments of experts who have specialized knowledge and experience in the field of trade and finance. By using expert opinions, we can benefit from their analysis, assessments and forecasts, which are based on their expertise and access to information. However, anyone should be aware of the potential biases, errors, and uncertainties that may affect expert opinions, therefore, they must be compared with other sources of information or output generated by alternative forecasting methods.

A widely used method for BoP forecasting is so-called combination method, which presumes using more than one method and combining the results for obtaining a more accurate and reliable forecast. For instance, it's possible to use historical trends to derive a baseline forecast, and then adjust it with economic models, scenario analysis, or expert opinions in order to account for the changes and uncertainties in the future. Anybody can also combine different methods in order to cross-check and validate previous forecasts, and in order to test the robustness of assumptions and projections.

IMF experts posit that in view of high degree of uncertainty of behavioral relationships in emerging market economies single "correct" method for forecasting different components of BoP is non-existent. Therefore, experts and researchers have to rely on the range of forecasting methods [3].

In view of the above-mentioned considerations, a *purpose* of this research is development of the methodological approaches to the medium-term forecasting of Ukrainian BoP, projection of the BoP's aggregates and constituents through 2024-2027, estimating evolving external gaps and foreign financing needs (in particular, official concessional financing), that will provide well-justified arguments for policy dialogue with international partners.

Thus, Ukraine's foreign financing needs will be assessed from the balance of payments perspective, revolving around the projections of the current account transactions and capital account transactions between the residents of Ukraine and rest of the world over the medium-term.

For these numerical exercises we will need predictions of exogenous macroeconomic variables – Ukraine's real GDP growth, inflation rates, exchange rate and nominal interest rates behaviors, foreign demand and world market prices for Ukrainian commodities, etc. with application of the elasticity coefficients, functional dependencies and expert estimates. All these will serve as a basis for forecasting of the BoP's aggregates and assessments of the evolving external gaps.

For achieving a purpose of research general and special **scientific methods** will be applied: analysis and synthesis, description and comparison, historical method, method of generalization, abstract and logical method, quantitative forecasting methods, simulations, multiple regression models and functional dependencies.

Methodological approaches and model specifications for current account forecasts

The IMF argues that a diversity of balance of payments components complicates analysis and considerable differences may be expected in the types of behavioral relationships to be used for explaining items in trade, services and transfers [1].

In particular, the IMF suggests that **export** receipts are associated with the level of economic activities in trading partner countries and with world market prices for the main export items [4].

Export projections on the basis of a demand equation presume the following type of specification:

$$X/ PX = d_0 + d_1 * Y_w + d_2 * PX/ PD^*$$

where X – value of exports; PX – unit value of exports; Y_w – real world income; PD^* – foreign price level.

IMF experts argue that exports are affected by *world market prices* to the extent that there are variations in output or in the relationship between domestic consumption and exports. The relevant price determining production incentives is the price received by the producer.

Alternative method of forecasting exports relies on export elasticities:

$$\% \Delta X = \{ \epsilon_P * \% \Delta ((PD / ER) / PD^*) \} + \{ \epsilon_Y * \% \Delta Y_r^* \},$$

where ER – nominal exchange rate (in home currency per \$); PD – domestic price level (in home currency); ϵ_P , ϵ_Y – elasticities coefficients; Y_r^* – foreign income (proxied by real GDP in importing countries) [5].

Typical estimates of foreign income elasticity range from 0.5 to 1.5, while estimates of relative price elasticity approach -0.2 roughly for the short-term elasticity and -1 for the long-term one.

IMF staff suggests quite simple equation for forecasting the volume of imports, that could take a following form:

$$M/ PM = a_0 + a_1 * Y - a_2 * (PM/ PD)$$

where M – value of imports; PM – unit value of imports; Y = domestic real income.

It implies that a value of imports is associated positively with real domestic demand and negatively with a ratio of world prices to domestic prices.

This equation is based on a hypothesis that real import demand is conditional on domestic income and on the ratio of import to domestic prices as an indication of possible substitution between domestic and imported goods.

IMF experts argue that determination of **services** and capital flows would usually require more eclectic methods, and the scope for econometric analysis is limited there.

Some items of the service account, such as transportation and merchandise insurance, may be related in a fairly stable manner to trade flows. Other items, such as travel and investment income, may be forecast by using sample survey and other detailed information [1]. In particular, receipts from travel largely result from tourist expenditure that can be related to a number of tourists and their average length of stay.

Private **transfers** are related mainly to workers' remittances. Appropriate forecasting requires considering past trends, cyclical position of the host country and exchange rate expectations. Official transfers are represented mainly by foreign grants. Their future values are associated with past trends, outstanding official commitments or special relationships. Future disbursement plans may be discussed with donor representatives.

Provisions of trade credit may be related to trade flows. Foreign direct investments (FDI) tends to flee to a country that has a good investment climate where they believe that the investments which they undertake will be secure and profit-making.

Going forward we will focus our efforts on specification of the **export model** for Ukrainian economy which will be used eventually for forecasting annual export revenues in Ukraine.

At the first stage we run a regression-correlation analysis in order to reveal and estimate the relationships between the value of exports from Ukraine and economic/ financial factors that could affect exports. Statistical annual data for the period encompassing 2010-2023 were used for this study.

Among the investigated variables, the highest degree of correlation with the dependent variable (annual value of goods and services exports) was evidenced by world commodity prices. Pair correlation coefficient is 0.58 across 2010-2023 and 0.91 across 2010-2021. Next revealed variable is a dummy variable of full-scale invasion of Ukraine, which took value "1" for 2022, 2023 and value "0" for other periods. It reflects the partial loss of production capacities in Ukraine and the blockage of export routes during the war.

Other variables, i.e. external demand for imported products from Ukraine (GDP growth in importing countries), real and nominal effective exchange rate of the hryvnia, and changes in domestic prices in Ukraine witnessed a weak correlation with the dependent variable.

Chart plots the data on world commodity prices and Ukraine's exports over 2010-2023, which clearly indicate that commodity price dynamic affects the export revenues in Ukraine. Higher commodity prices are associated with growing exports of goods and services, while lower commodity prices with declining exports. This correlation is explained, to large extent, by the structure of Ukraine's exports, dominated by commodities.

Ukraine's exports series have been derived from the NBU database [6] and world prices series – from the UNCTAD web-site [7]. UNCTAD runs free market commodity price indices for all commodity groups, in terms of current US dollars (2015 = 100%).

On the basis of World Bank commodity price forecasts [8], I estimated the Ukraine's export proceeds in 2024 and 2025. Equation (1) with DUMMY_war values of 0,6 in 2024 and of 0,35 in 2025 yields the following: EXPORT_gs = 55269 mln USD in 2024 and 61956 mln in 2025 given the available price forecasts. It implies that Ukrainian export in monetary terms will increase by 8,2% in 2024 and by 12,1% in 2025 as compared to a previous year.

Moving on now to import model specification we start with identification of the economic and financial variables driving the imports behavior. Considering the theoretical predictions, I tested the correlations of Ukrainian imports with meaningful variables in economic sense. Table 1 shows the revealed variables and their correlation coefficients with increment in Ukraine's imports of goods and services.

Table 1. Correlations among “Δ IMPORT” (to a previous year) and selected independent variables

N	Potential independent variables	Correlation with “Δ IMPORT”
1.	Ukraine's real GDP growth rate, as % to a previous year	0.71
2.	Nominal effective exchange rate of hryvna, % of annual change	0.80
3.	Dummy war variable (0 for peace-time and 1 for war-time)	-0.39

Source: author's estimates based on Ukrainian authorities.

In view of these findings, I specified a regression model (2), encompassing the effects of real GDP and exchange rate dynamics on imports to Ukraine:

$$\text{IMPORT_g_d} = 527,5^* \text{UKR_GDP} - 578,3^* \text{NEER_hr} + 4808,1; \quad (2)$$

$$(1,63) \qquad\qquad (2,78) \qquad\qquad (2,08)$$

$$R^2 = 0,71; \quad F\text{-statist} = 13,3; \quad DW\text{-stat} = 1,27,$$

where IMPORT_g_d denotes annual increment of import of goods relative to a previous year, mln of USD;

UKR_GDP – growth rates of real GDP in Ukraine, as a % to a previous year;

NEER_hr – annual change of nominal effective exchange rate of hryvna, as a %.

All estimated coefficients are statistically significant; 71% of variation of the dependent variable is accounted for by variation of the independent variables. *Growth rates of Ukrainian real GDP in the magnitude of 1 of a percentage point is associated with an increment of imports by 527,5 mln USD.* Increase in nominal effective exchange rate by 1 of a percentage point (hryvna's appreciation) is associated with augmentation of imports by 578,3 mln USD.

Summing up: by applying a multiple regression method, I identified the country-specific determinants of Ukrainian imports (i. e., real GDP growth in Ukraine and exchange rate appreciation), which allows anticipation of imports in goods and services. I found that positive growth rates of Ukrainian GDP (as a proxy for domestic demand growth) and a rise in nominal effective exchange rate (as an indication of import-switching effect) boost imports of goods and services.

And the opposite is true, real GDP decline and effective exchange rate depreciation are the drivers of imports contraction.

Under the assumption of real GDP growth by 3.6% in 2024 and by 5.5% in 2025, as well as moderate nominal depreciation of the hryvna effective rate (by 6% and 5.5%) I estimated Ukraine's imports increase in 2024 and 2025. Equation (2) was a basis for deriving such estimates: $IMPORT_gs_d = 2489$ mln USD in 2024 and 2045 mln in 2025. It implies Ukrainian imports growth by 2,8% in 2024 and by 2,2% in 2025 as a result of domestic demand expansion and weakening exchange rate.

Explaining and forecasting medium-term developments in a current account

According to our hypothesis, *exports of goods and services* will be affected by loss of production capacities and logistical bottlenecks in 2024-2026. Our basic assumption is that active warfare will last until October-November 2025.

Exports will be supported by increased transportation capacity through the new Black Sea corridor and Danube ports. Goods exports – notably agricultural products – are foreseen to continue to benefit from increased reorientation to trade through the Black Sea ports. The stable functioning of sea transportation will also stimulate growth of the steel and metals exports.

In 2024 supplies of both grains and metals will be driven by the returns of Ukrainian goods to the export markets in Asia and Africa – for food products, as well as in Asia and the USA – for iron ore and metals. The establishment of raw material supply chains will stimulate a gradual increase in export of the chemical products.

As restraining factor for exports in 2024-2025 we mark out a deficit of electricity. The risks of further attacks on the energy, mining and port infrastructure worsen the prospects for export expansion.

Labor supply constraints, including from the anticipated mobilization, are likely to hamper export growth too.

As mentioned above an important determinant of Ukraine's export dynamics is world commodity prices. Running our regression model, we used World Bank Commodity Price Forecast and assumed that commodity price index for Ukrainian exports will decline by 3,5% in 2024, including by 2,9% for grains and by 4,8% for metals and minerals. In 2025 commodity price index is anticipated to go down by 1,4%, including a fall by 5,2% for grains and a rise by 6,2% for metals.

The improvement of weather conditions in the major wheat exporting countries – the USA, Australia, Argentina, Ukraine and Russia will bring about a rise in world supply during 2024/2025 marketing year (MY). Together with the significant transition stocks of 2023/2024 MY, this will push prices down. In addition, high corn harvests in the main exporting countries (USA, Brazil, Argentina, Ukraine) amidst relatively weak demand will also put downward pressure on corn prices in 2024/2025 MY.

World prices for steel and iron ore will decline in 2024 as a result of expansion in supply amid increased competition. On the other hand, the intensification of

emission control policies, in particular in the EU, the USA and China, will force metallurgical companies to increase investments in improving the technological processes and using only high-quality raw materials for steel smelting. Such factors will put upward pressure on prices in 2025-2026.

We assume that a rebuilding of damaged production capacities and infrastructure, the introduction of new technologies due to cooperation with foreign partners will become the driving force for acceleration of the national exports in 2025-2027. But labor shortages will restrain the growth of industrial exports and exports of IT services.

Combined effects of above-mentioned factors on Ukrainian exports are foreseen to yield 8% annual growth in export revenues in 2024, 12% growth in 2025-2026 and 10% growth in 2027. As a result, nominal volume of exports is likely to increase from 51 bn USD in 2023 to 55 bn in 2024, 62 bn in 2025, 70 bn in 2026 and 76 bn in 2027. Relevant projections are shown in Table 2.

Table 2. **Author's Forecast of the Current Account and its Components in bn USD**

	2023 actual	2024	2025	2026	2027
Current account balance	-9.8	-19.0	-18.1	-17.5	-16.0
<i>Current account balance without official grants</i>	<i>-21.4</i>	<i>-23.7</i>	<i>-21.6</i>	<i>-20.5</i>	<i>-19.0</i>
Trade balance, bn USD	-37.4	-35.7	-31.1	-28.9	-27.2
Exports of goods and services	51.1	55.3	62.0	69.5	76.3
<i>annual rate of growth, %</i>	<i>-11.1</i>	<i>8.2</i>	<i>12.1</i>	<i>12.2</i>	<i>9.8</i>
Imports of goods and services	88.5	91.0	93.0	98.4	103.5
<i>annual rate of growth, %</i>	<i>6.2</i>	<i>2.8</i>	<i>2.2</i>	<i>5.8</i>	<i>5.2</i>
Primary income (net)	5.5	3.2	3.5	2.8	2.5
Secondary income (net)	22.5	13.5	9.5	8.6	8.7

Source: Author's projections (2024-2027) and NBU data [6].

Over the forecasting period, imports of consumption and investment goods will be conditional on strengthening domestic demand. Import dynamics and a pace of economic recovery will be determined by the degree to which the prevailing high uncertainty weighs on private investment, the strength of consumption and erosion in purchasing power, the pace of return of migrants. In order to balance the domestic energy system, there will be significant needs for the purchase of energy.

We assumed that real GDP in Ukraine as indication of domestic demand will rise by 3.6% in 2024 and by 5.5% in 2025. In the subsequent two years real GDP will grow at 6% per year.

Second determinant of import behavior in our model is nominal effective exchange rate. Since the beginning of 2024, due to hryvnia's weakening vis-à-vis the currencies of trading partners, and due to relatively lower inflation in Ukraine, the hryvnia's NEER has devalued. As a result, in 2024 average exchange rate will

be lower than in 2023, which will put a downward pressure on the imports to Ukraine.

In 2025-2027 devaluation of the hryvnia NEER will continue, but it will be moderate, since, on the one hand, the devaluation potential accumulated during the war (when the hryvnia was supported by large-scale foreign exchange interventions) will be overcome. On the other hand, softening conditions on the world capital market, keeping large-scale foreign aid to Ukraine and recovery of the interest of foreign investors in Ukraine (while reducing security risks and advancing along the EU integration) will sustain the hryvnia's exchange rate. In view of these, our forecast assumes that NEER devaluation will be close to 6% in 2024-2025.

We assumed that for meeting the needs of defense sector, for rebuilding the production and logistics infrastructure, there would be a rise in the purchases of machine-building products, chemical products, and other production components. All these will affect the goods imports in 2026-2027.

We also considered the downward pressure of returning Ukrainian migrants on the travel imports. Besides, the reduction of expenses of Ukrainians abroad because of their integration in the host countries and exclusion of persons who lost their Ukrainian tax residency, will restrain the import of services over forecasting horizon.

On the basis of above-mentioned assumptions and projections, we arrived at imports forecast. Annual growth rates of imports and its absolute figures are presented in Table 2. Thus, imports will grow gradually from 88.5 bn USD in 2023 to 93 bn in 2025 and to 103.5 bn in 2027. Growth rates of imports will accelerate from 2-3% in 2024-2025 to 5-6% in 2026 and 2027.

Primary income in the balance of payments is a sum of two major components, investment income and labor remuneration. Investment income payments are related to the actual rate of return for each type of investment and the value of asset holdings. Labor remuneration (net) is associated with the number of Ukrainian residents working abroad and their average wage.

We assumed that moderate payments of investment income to non-residents over 2024-2027 and quite significant receipts of wages from non-residents would sustain the balance of primary income at slightly positive level. It will amount to 3.2 bn USD in 2024, 3.5 bn in 2025 and 2.5-2.8 bn in 2026-2027.

Secondary income is composed of workers' remittances, private current transfers and official transfers. For prediction of workers' remittances we considered the past trends, cyclical position of host country, migrations of labor force and ratio of remittances in earned income. Private foreign grants are projected on the basis of past trends and expert assessments, while official foreign grants on the basis of outstanding official commitments and forecasting relationships between partner states.

We forecast that secondary income will go down from 22.5 bn USD in 2023 to 13.5 bn in 2024 and further to 9.5 bn in 2025 and 8.6 bn in 2026 (see Table 2). Significant discrepancies between author's forecast and IMF forecast [9] are explained by exclusion of the USA financial aid at 7.8 bn USD in 2024 and at 3 bn

in 2025 from the current transfers (as decided by US Congress in April 2024) and adding it to the official loans. However, our forecast is more optimistic in part of private transfers and workers remittances as compared to IMF forecast (see Table 3). Moderating current transfers over forecasting horizon is a prerequisite of both forecasts.

Table 3 contains official forecasts of the current account and its components, produced by different institutions: Ukrainian Government, Consensus Forecast of the experts by the Ministry of Economy [10], the IMF and the National bank [11]. Each institution elaborates forecasts of foreign trade developments, but only the IMF deals with the projections of primary and secondary income. Author's forecast, presented in Table 2, relies on regression models (1) and (2) in part of exports and imports, as well as on own expert assessments, as described above.

Explaining and forecasting medium-term behavior of the financial account

Our forecast of financial account is shown in Table 4. **Capital flows** forecast evolves considering pre-war trends and expected changes in: domestic market size; growth prospects; labor force skills; export opportunities; macroeconomic stability; interest rate differentials, investment climate (rules and regulations), plans for major projects of big companies.

While forecasting FDI behavior we considered the quality of domestic investment climate, Ukraine's reconstruction needs and implementation of EU acquis as a driver for capital inflows. The forecast of medium-term and long-term loans issued to financial and non-financial enterprises was based on assumptions of maintaining unfavorable conditions on the international capital market for Ukrainian residents and a minor resumption of foreign private capital inflows in 2027. Prospects for attracting private foreign loans are associated mainly with affiliated non-resident companies and international financial institutions. Forecasts for short-term capital flows allow for changes in trade credit to finance imports and for availability of domestic credit.

We assumed that amounts of hard currencies in circulation outside banks would increase slightly in 2024 compared to 2023, and will decrease gradually subsequently, reaching the pre-war level in 2026. The transition to a managed floating regime and continuous nominal devaluation of hryvnia will encourage the conversion of hryvnia savings into foreign currency. On the other hand, a decrease in the real income of the population will restrain the demand for hard currencies.

Projected developments of foreign direct investments, portfolio investments, long-term loans, trade credits and foreign assets held by private sector are shown in Table 4. Author's forecast is compared with the IMF forecast of March 2024.

Our analysis presumes that financial account balance corresponds to traditional definition of the balance where positive sign denotes the accumulation of external liabilities or withdrawal of external assets. Positive signs across the different forms of foreign investments imply the inflow of foreign capital, while negative signs – debt redemption or investment withdrawal. Negative signs also mean the accumulation of foreign assets.

Table 3. Comparison of available official forecasts of the Current Account and its components in bn USD

Indicators	2024				2025				2026				2027		
	Government as of 15.04.24	Consensus-forecast ME	IMF	NBU	Government as of 15.04.24	Consensus-forecast ME	IMF	NBU	Government as of 15.04.24	Consensus-forecast ME	IMF	NBU	Government as of 15.04.24	Consensus-forecast ME	IMF
Current account balance	-	-13.3	-10.8	-20.2	-	-17.4	-15.9	-18.2	-	-17.7	-14.1	-23.1	-18.6	-	-11
<i>Current account balance without official grants</i>	-	-	-22.9	-	-	-	-21.5	-	-	-	-16.6	-	-	-	-13.5
Trade balance, bn USD	-39.3	-36.5	-33.4	-33.2	-29.6	-32.7	-32	-31.5	-22.4	-29.8	-25.8	-29.7	-26.4	-22.3	-23.1
Exports of goods and services	54.1	53.5	57.7	57.1	61.9	58.9	60.9	60.8	75.1	65.0	70.8	65.6	74.3	86.8	77.8
<i>annual rate of growth, %</i>	5.9	4.7	12.9	11.7	14.4	8.3	5.5	6.5	21.3	10.2	16.3	7.9	14.3	15.6	9.9
Imports of goods and services	93.4	90	91.1	90.3	91.5	91.6	92.9	92.3	97.5	94.8	96.6	95.3	100.7	109.1	100.9
<i>annual rate of growth, %</i>	5.6	1.7	2.9	2.0	-2.1	2.5	2.0	2.2	6.6	4.1	4.0	3.3	5.7	11.9	4.5
Primary income (net)	-	-	2.6	-	-	-	3.7	-	-	-	3.3	-	-	-	3.6
Secondary income	-	-	19.9	-	-	-	12.4	-	-	-	8.3	-	-	-	8.4

Compiled by author on the basis of forecasts by Ukrainian Government, Ministry of Economy Consensus Forecast [10], International Monetary Fund [9] and National Bank of Ukraine [11] data.

Table 4. Forecast of Financial Account and its Components in bn USD

Financial and capital account aggregates	Actual 2023	IMF forecast				Author's forecast			
		2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
Capital and financial account balance	20.6	13.4	15.2	16.7	10.3	20.0	18.8	19.5	16.0
<i>Capital & financial account balance without exceptional official financing (loans) and debt relief</i>	-8.3	-14.5	-4.1	0.8	2.5	-15.5	-11.6	-3.9	-1.6
Direct investment (net)	4.2	4.2	5	10	10.7	4.5	4.6	9.6	10.5
Portfolio investment (net)	-2.7	-1.5	-2.2	-2.4	-2.8	-1.6	-2.4	-2.6	-1.8
portfolio investment: assets	-2.3	-0.2	-0.7	-0.1	-1.6	-0.3	-0.8	-0.7	-0.5
portfolio investment: liabilities	-0.4	-1.3	-1.5	-2.3	-1.2	-1.3	-1.6	-1.9	-1.3
Medium and long-term debt inflow	3.0	2.0	2.6	2.1	1.5	2	2.5	2.3	1.5
general government	-0.1	0.3	1	0.5	0	0.3	0.5	0.5	1
banks	0.1	0.5	0.4	0.4	0.3	0.5	0.6	0.5	0.7
corporates	3	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.4	1.3	1.7
Medium and long-term debt redemption	-2.2	-3.1	-2.9	-2.8	-3.8	-3.1	-2.9	-3.3	-4.3
general government	-0.9	-1.6	-1.4	-1.4	-2.4	-1.6	-1.4	-1.4	-2.4
banks	-0.2	-0.4	-0.4	-0.3	-0.3	-0.4	-0.4	-0.5	-0.5
corporates	-1.1	-1.1	-1.1	-1.1	-1.1	-1.1	-1.1	-1.4	-1.4
Short-term debt (net), including trade credits	1.7	-1.6	-0.3	-0.5	0	-2	-1.3	-0.8	0
Accumulation of foreign assets by priv.sect. (except portf., direct inv.)	-11.8	-13.7	-6.1	-5.2	-3	-14.5	-11.4	-8.6	-7.2
Other capital flows	-0.5	-0.8	-0.2	-0.4	-0.1	-0.8	-0.7	-0.5	-0.3
Financing needs	29.1	37.4	25.6	15.8	11	39.2	33.2	24.4	20.6

Author's and IMF's projections [9].

Table 4 compares our medium-term forecast of capital and financial account with the IMF forecast. Major discrepancy between our and IMF's forecast is attributed to the USA funds deductions from the current account (as official current transfer) in the IMF's forecast and their addition to the financial account (as a concessional loan) in author's forecast. The latter is also more pessimistic as to foreign direct investment inflows and accumulation of foreign assets by Ukrainian private sector.

The last row in the Table 4 and the first row in Table 5 – financing needs – is calculated as a sum of current account balance without official grants (from Table 2) and financial account balance without exceptional official financing and

debt relief (from Table 4). Derived financing needs have to be covered by a) exceptional official financing in the form of loans and grants, b) potential flow relief from debt operations. The difference between anticipated exceptional official financing plus debt relief and calculated financing needs is to be directed to increment or depletion of Ukraine's international reserves, hold by the central bank.

Table 5. Forecast of External Financing Needs and Sources in bn USD

Financial and capital account aggregates		Actual 2023	IMF forecast				Author's forecast			
			2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
A	Financing needs (D+E-F)	29.1	37.4	25.6	15.8	11	39.2	33.2	24.4	20.6
B	Exceptional official financing - loans	28.9	23.3	16.1	12.3	7.3	30.9	27.2	19.8	17.1
	EU	19.5	14.3	12.5	9.0	7.0	14.3	12.7	11.0	11.0
	IMF (net)	1.9	3	-0.5	0.6	0.1	3	-0.5	0.6	0.1
	Japan	3.2	2.5	0	0	0	2.5	2	0	0
	Canada	1.8	1.8	0	0	0	1.8	1.5	0	0
	UK	1	1	0	0	0	1	1	0	0
	Norway	0.2	0.3	0	0	0	0.3	0	0	0
	World Bank	0.7	0	0	0	0	0	0	0	0
	USA	-	-	-	0	0	7.8	3	0	0
	Other	0.6	0.4	4.1	2.7	0.2	0.2	7.5	8.2	6.0
C	Exceptional official financing – grants	11.6	12.1	5.6	2.5	2.5	4.7	3.5	3	3
D	Total exceptional official financing (B + C)	40.5	35.4	21.7	14.8	9.8	35.6	30.7	22.8	20.1
E	Potential flow relief from debt operations	0	4.6	3.2	3.6	0.5	4.6	3.2	3.6	0.5
F	Increase in international reserves	11.4	2.6	-0.7	2.6	-0.7	1.0	0.7	2.0	0

Author's and IMF's projections [9].

Table 5 contains projected external financing needs and its sources through 2024-2027. Our projections are presented along with IMF's projections in regard to amounts of underlying BoP gaps and sources of their financing. Official financing needs which are not covered by donors' commitments are shown as other sources of exceptional financing. We can see that discrepancies between committed exceptional official financing and estimated financing needs (for covering the BoP gaps) grow sharply, starting from 2025.

Conclusions and policy recommendations. At the final stage of our modelling and forecasting exercises we arrived at financing needs approaching 39.2 bn USD in 2024, 33.2 bn in 2025, 24.4 bn in 2026 and 20.6 bn in 2027. Exceptional official financing for covering these needs (D row in Table 5) is likely to tail off gradually from 35.6 bn USD in 2024 to 20.1 bn in 2027. Total exceptional official financing plus potential flow relief from debt operations minus increase in international reserves provide us with indicator of financing needs (A row).

Our estimates of required exceptional official financing in the form of loans and grants deviate from IMF projections [9] by the following magnitudes: 0.2 bn USD in 2024, 9 bn in 2025, 8 bn in 2026 and 10.3 bn USD in 2027.

Such deviations are associated with higher deficits of current account without official grants over 2026-2027 and with higher deficits of financial account without exceptional financing over the forecasting horizon. We presumed that massive damage to infrastructure and housing, caused by warfare, persistence of urgent social protection needs, medium-term economic and social development challenges will put an upward pressure on public expenditures over the medium term. In line with our hypothesis, expenditure needs will translate into larger fiscal and current account deficits, as compared to those projected by the IMF.

Derived estimates and considerations indicate that adequate policy response is required for elimination of the evolving gaps and generation of the sufficient sources of funding for macroeconomic stabilization and BoP support in Ukraine.

Total amount of discrepancies between exceptional official financing in our forecast and IMF financing plan (incorporated in the EFF program) equals to 27.5 bn USD spanned over 4 years. To my mind, such discrepancies might be countervailed by higher contributions from the EU supranational bodies via Ukraine Facility or other funds, by higher financing from the World bank (its own resources) and by enhanced contributions from the bilateral donors in 2024-2025, including grant financing.

In particular, World Bank financing may be increased from 0 up to 3 bn USD with a purpose of implementation of the economic reconstruction projects. EU budget for direct budget support of Ukraine may be risen from 14.3 bn USD in 2024 and 7 bn in 2027 up to 16 bn USD annually.

Summing up, our calculations and logical considerations suggest, that additional financial assurances should be provided by international partners with the aim of restoring Ukraine's external sustainability. The IMF should play its role in helping anchor macroeconomic policies and catalyzing larger donor financing. What important is official sector creditors and donors should provide commitments for exceptional financial support to Ukraine on highly concessional terms, comparable to those incorporated in the EFF-program. Apart from these, sustained efforts by Ukrainian authorities to mobilize financing on the domestic market and to strengthen revenue base of the consolidated budget will be needed.

References

1. International Monetary Fund. (1985). Workshop 8: Balance of Payments Forecasting. Retrieved from <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9780939934379/ch10.xml>.

2. Cardoso, A. (2024). *What are the best methods for forecasting a country's balance of payments for the upcoming year?* Retrieved from <https://www.linkedin.com/advice/0/what-best-methods-forecasting-countrys-n2xoc>.
3. Atoyan, R., & Conway, P. (2011). Projecting macroeconomic outcomes: evidence from the IMF. *The Review of International Organizations*, 6, 415–441. DOI: 10.1007/s11558-011-9109-6.
4. International Monetary Fund. (2021). *Practical session on balance of payments sustainability (Advanced Seminar on External Sector Issues, Vienna, 10-21 September 2021)* [in Russian].
5. Zavadjil, M. (2015). *Refresher on Balance of Payments Accounts, Analysis & Introduction to BOP Forecasting*. Retrieved from <https://www.imf.org/external/region/tlm/rr/pdf/fpp5.pdf>.
6. National Bank of Ukraine. (2024). *Balance of payments of Ukraine, annual data*. Retrieved from https://bank.gov.ua/files/ES/BOP_y.pdf [in Ukrainian].
7. UNCTAD. (2024). UNCTAD Commodity Price Index. Retrieved from https://unctadstat.unctad.org/datacentre/reportInfo/US.CommodityPriceIndices_A.
8. International Bank for Reconstruction and Development, & World Bank. (2024, April). *Commodity Markets Outlook : A World Bank Group Report*. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/10913920-7b3d-4323-8ccc-43e764336dd2/content>
9. International Monetary Fund. (2024, March 22). *Ukraine: Third Review of the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Requests for a Waiver of Nonobservance of Performance Criterion, and Modifications of Performance Criteria-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine*. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/03/22/Ukraine-Third-Review-Under-the-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-546741>.
10. Ministry of Economy of Ukraine. (2024, April). *Ukraine: Recovery Growth Scenarios. Consensus Forecast*. Retrieved from <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=-767c9944-87c0-4e5a-81ea-848bc0a7f470&tag=Konsensus-prognoz> [in Ukrainian].
11. National Bank of Ukraine. (2024). *Inflation Report, April 2024*. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q2.pdf?v=7 [in Ukrainian].

Список використаних джерел

1. Workshop 8: Balance of Payments Forecasting / International Monetary Fund. 1985. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9780939934379/ch10.xml>.
2. Cardoso A. What are the best methods for forecasting a country's balance of payments for the upcoming year? 2024. URL: <https://www.linkedin.com/advice/0/what-best-methods-forecasting-countrys-n2xoc>.
3. Atoyan R., Conway P. Projecting macroeconomic outcomes: evidence from the IMF. *The Review of International Organizations*. 2011. Vol. 6. P. 415–441. URL: <http://dx.doi.org/10.1007/s11558-011-9109-6>.
4. Практическое занятие по вопросам устойчивости платежного баланса : Семинар продвинутого уровня по вопросам внешнего сектора, Вена, 10-21 сентября 2021 г. / Международный валютный фонд.
5. Zavadjil M. Refresher on Balance of Payments Accounts, Analysis & Introduction to BOP Forecasting. 2015. URL: <https://www.imf.org/external/region/tlm/rr/pdf/fpp5.pdf>.
6. Платіжний баланс України, річні дані / Національний банк України. 2024. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/BOP_y.pdf.
7. UNCTAD Commodity Price Index / UNCTAD. URL: https://unctadstat.unctad.org/datacentre/reportInfo/US.CommodityPriceIndices_A.
8. Commodity Markets Outlook : A World Bank Group Report / International Bank for Reconstruction and Development, World Bank. 2024. April. URL: <https://openknowledge>.

worldbank.org/server/api/core/bitstreams/10913920-7b3d-4323-8ccc-43e764336dd2/content

9. Ukraine: Third Review of the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Requests for a Waiver of Nonobservance of Performance Criterion, and Modifications of Performance Criteria-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine / International Monetary Fund. 2024. March 22. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/03/22/Ukraine-Third-Review-Under-the-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-546741>.

10. Консенсус-прогноз / Міністерство економіки України. 2024. Квітень. URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=767c9944-87c0-4e5a-81ea-848bc0a-7f470&tag=Konsensus-prognoz>.

11. Інфляційний звіт, квітень 2024 / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q2.pdf?v=7.

С. В. Юшко

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Харків, Україна, serhii.yushko@hneu.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6323-7687>

**ПРОЗОРИ БЮДЖЕТИ ЯК ПЕРЕДУМОВА
ЕФЕКТИВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ**

Анотація. *Вступ.* Реалізація реформи децентралізації в Україні зумовила зростання інтересу громадськості до показників, що закладаються у бюджетах територіальних громад, та результатів їх виконання.

Проблематика. Доступність і відкритість інформації про бюджети як передумова ефективного контролю за публічними фінансами територіальних громад.

Мета. Аналіз нормативно-правових актів, якими встановлено вимоги до розкриття інформації про місцеві бюджети, надання рекомендацій щодо забезпечення дотримання на практиці принципу публічності та прозорості бюджетного процесу як важливої передумови ефективного контролю за публічними фінансами.

Методи. Використано загальнонаукові методи: опису, порівняння, монографічний, теоретичного узагальнення.

Результати. Проаналізовано нормативно-правові документи, якими регулюються питання реалізації принципу публічності та прозорості бюджетного процесу в Україні, окреслено суперечливі й неоднозначні норми, наявні в таких документах, наголошено на помилках, яких припускаються уповноважені особи місцевих рад при оприлюдненні інформації про бюджети, названо можливості, котрі надає державний вебпортал Open budget, обґрунтовано способи підвищення стану поінформованості зацікавлених осіб з питань формування та виконання бюджетів.

Висновки. Частина публічних даних із питань формування та виконання бюджетів територіальних громад досі лишається недоступною для споживачів інформації. Підвищення прозорості бюджетів стосовно створення можливостей повноцінного контролю публічних коштів стане можливим за умови законодавчого закріплення норм про обов'язковість оприлюднення розпорядниками інформації бюджетної та фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів у терміни та за формами, затвердженими чинними наказами Міністерства фінансів України, розкриття інформації про видатки бюджетів та операції кредитування, згрупованих, окрім іншого, за відомчою класифікацією, що створить передумову формування в дослідників цілісного уявлення про витрачання бюджетних коштів. Публічна інформація про бюджетні показники на сайтах місцевих рад має бути систематизованою, подаватися у форматах, які дозволяють подальшу обробку оприлюднених даних з можливістю простого й безстрокового доступу до них.

Ключові слова: децентралізація, бюджетний процес, контроль, публічність, прозорість.

Літ. 20.

Serhii Yushko

Ph. D. (Economics), Associate Professor, Kharkiv National University of Economics named after Simon Kuznets, Kharkiv, Ukraine, serhii.yushko@hneu.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6323-7687>

TRANSPARENT BUDGETS AS A PREREQUISITE FOR EFFECTIVE CONTROL OF PUBLIC FINANCES IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION PROCESSES IN UKRAINE

Abstract. *Introduction.* The implementation of the decentralization reform in Ukraine led to an increase in public interest in the indicators laid down in the budgets of territorial communities and the results of their execution.

Problem Statement. Availability and openness of information about budgets as a prerequisite for effective control over public finances of territorial communities.

Purpose. Analysis of legal acts that establish requirements for disclosure of information about local budgets, providing recommendations for ensuring compliance in practice with the principle of publicity and transparency of the budget process as an important prerequisite for effective control over public finances.

Methods. General scientific methods are used, namely: description, comparison, monographic, theoretical generalization.

Results. The legal documents regulating the implementation of the principle of publicity and transparency of the budget process in Ukraine are analyzed, the contradictory and ambiguous norms contained in such documents are outlined, the mistakes made by the authorized persons of local councils when disclosing information about budgets are emphasized, the possibilities that provided by the state web portal Open budget, methods of raising the state of awareness of interested persons on issues of budget formation and execution are substantiated.

Conclusions. Part of the public data on issues of formation and execution of budgets of territorial communities still remains inaccessible to information users. Increasing the transparency of budgets with the creation of opportunities for full-fledged control of public funds will become possible under the condition of legislative consolidation of norms on the obligation of managers to publish information on budget and financial reporting on the execution of local budgets within the terms and according to the forms approved by the current orders of the Ministry of Finance of Ukraine, disclosure of information on budget expenditures and lending operations, grouped, among other things, by departmental classification, which will be a prerequisite for researchers to have a holistic view of spending budget funds. Public information about budget indicators on the websites of local councils should be systematized, submitted in formats that allow further processing of the published data with the possibility of simple and unlimited access to them.

Keywords: decentralization, budget process, control, publicity, transparency.

JEL classification: G00, H72.

Вступ. Започаткування та проведення європейськими країнами реформ децентралізації позитивно позначилося на зростанні прозорості прийняття управлінських рішень, сприяло зниженню рівня корупції, стало передумовою підвищення відповідальності керівних осіб та інших представників органів місцевого самоврядування перед жителями територіальних громад [1].

Питання відкритості формування та використання коштів місцевих бюджетів, якості виконання владою своїх завдань, відповідальності за ухвале-

ні рішення є надзвичайно актуальними і для України. Незважаючи на проголошення принципу гласності (з 2001 р. – публічності та прозорості) одним із принципів бюджетного устрою (побудови бюджетної системи) України ще у 1995 р. [2; 3], суттєве зростання стану інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання місцевих бюджетів подібно європейському досвіду теж відбувається саме в результаті децентралізаційних процесів. Проблематика публічності фінансів територіальних громад, практичної реалізації норм законодавства, якими окреслені засади забезпечення прозорості й відкритості даних, можливості здійснення контролю за використанням публічних коштів перебуває у полі зору та уваги як органів місцевого самоврядування, розпорядників та одержувачів бюджетних коштів (розпорядників публічної інформації), так і жителів громад, представників бізнесу, інших зацікавлених осіб, у т. ч. науковців (користувачів інформації).

Аналіз досліджень і постановка проблеми. Питання контролю за публічними фінансами, зокрема шляхом використання відкритих даних, обґрунтування способів забезпечення дотримання принципу публічності та прозорості бюджетного процесу відображено в наукових працях багатьох дослідників. А. Х. Іляшенко дослідила значення та роль бюджетного контролю як передумови підвищення ефективності використання бюджетних коштів [4]. Т. Г. Васильців, О. П. Мульська, Ю. К. Шопська вивчили й охарактеризували засоби фінансового контролю розвитку територіальних громад [5]. М. І. Губа, М. В. Линецький з'ясували зміст поняття “бюджетна прозорість”, здійснили аналіз досягнутих рівнів бюджетної прозорості в Україні [6]. М. В. Гончаренко провела систематизацію основних механізмів реалізації принципу публічності та прозорості бюджетної системи на місцевому рівні, визначила особливості їхнього застосування в умовах децентралізаційних процесів в Україні [7]. У. М. Парпан, А. Я. Слюз розглянули і дали характеристику нормативно-правових актів, котрими регулюються питання реалізації бюджетно-правового принципу публічності та прозорості в Україні [8]. О. П. Кириленко, О. В. Жадан оцінили стан прозорості використання бюджетних коштів під час здійснення публічних закупівель [9]. І. О. Школьник, Т. Г. Савченко дослідили проблематику транспарентності публічних фінансів як передумову протидії корупції в Україні [10]. О. А. Войтенко, С. А. Шульц, І. І. Білик, Г. В. Капленко охарактеризували світовий досвід оцінювання рівня прозорості влади [11]. Однак, попри проведені дослідження, існує потреба у подальшому пошуку способів забезпечення підвищення рівня прозорості бюджетного процесу як передумови посилення громадського контролю за формуванням і використанням коштів бюджету.

Мета статті – дослідження проблематики прозорості бюджетного процесу, надання рекомендацій щодо забезпечення дотримання на практиці принципу публічності та прозорості як одного з принципів побудови бюджетної системи в Україні й важливої передумови ефективного контролю за публічними фінансами територіальних громад.

Методи дослідження. Використано загальнонаукові методи, а саме: опису, порівняння, монографічний, теоретичного узагальнення.

Результати дослідження. Зростання інтересу громадськості до показників, що закладаються у бюджетах територіальних громад, та результатів їх виконання має об'єктивні причини: наділення органів місцевого самоврядування ширшими повноваженнями, підвищення рівня фінансової самостійності громад, збільшення обсягів коштів, які зосереджуються в місцевих бюджетах (що особливо характерно для бюджетів міських (районного значення), селищних та сільських громад), надання права жителям громад брати безпосередню участь у розподілі коштів місцевих бюджетів шляхом формування так званих бюджетів участі тощо. Прагнення ефективніше розпоряджатися спільними ресурсами вимагає детальнішого аналізу і контролю використання публічних коштів місцевого значення.

Важливу роль у рамках такого аналізу й контролю покликаний забезпечувати закладений у Бюджетному кодексі України принцип публічності та прозорості [3]. З'ясування особливостей і порядку практичної реалізації згаданого принципу потребує усвідомлення сутності й взаємозв'язку понять “публічність”, “відкритість”, “доступність” “прозорість”, а також пов'язаних із ними категорій – “публічна інформація”, “оприлюднення інформації” тощо. Розпочнемо з поняття “публічна інформація”. Його визначення наведено в Законі України від 13.01.2011 № 2939-VI: публічною вважається інформація, що “була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків... або яка знаходиться у їх володінні...” [12]. Публічна інформація, як стає зрозуміло, не обов'язково є загальнодоступною. Підтвердженням цього є існування поняття “публічна інформація з обмеженим доступом” – конфіденційної, таємної й службової інформації. Та частина публічної інформації, що не є інформацією з обмеженим доступом, має бути відкритою. Відкритість інформації означає надання можливості для всіх зацікавлених осіб безперешкодно з нею ознайомлюватися. Дотримання вимоги щодо відкритості інформації забезпечується шляхом надання до неї доступу через її оприлюднення у встановлений законодавством спосіб [12]. Наявність доступу до інформації (її доступність) є свідченням прозорості діяльності органів влади та самоврядування. Ступінь такої прозорості визначається обсягами та повнотою інформації, що оприлюднюється, і форматами, в яких вона подається.

Розглянемо базові нормативні документи, котрі окреслюють порядок інформування зацікавлених осіб із питань показників бюджетів та склад інформації, яка має оприлюднюватися. Насамперед слід згадати вимоги ст. 28 Бюджетного кодексу України [3]. Нею передбачається інформування громадськості й зацікавлених осіб щодо: а) прогнозних (прогноз місцевого бюджету), б) проектних (проект рішення про місцевий бюджет), в) планових (рішення про місцевий бюджет), г) фактичних (звіт про виконання бюджету) показників виконання місцевих бюджетів.

У Бюджетному кодексі, однак, не уточнюються ані перелік таких показників, ані форми, за якими має подаватися інформація. Це дає підстави виконувати норми згаданої статті формально, на розсуд осіб, котрі звітують: розкриваючи ширший чи вужчий обсяг інформації та подаючи її з різним ступенем деталізації.

Краще законодавцем формалізовано склад фактичних показників бюджету, які мають оприлюднюватися. У їх переліку показники: а) доходів, б) видатків та кредитування, в) фінансування, г) стану місцевого боргу та надання місцевих гарантій. При цьому уточнюється, що, по-перше, названі показники мають подаватися в розрізі за загальним і спеціальним фондами бюджету; по-друге, інформація про доходи має бути деталізована настільки, щоб відображати види доходів, котрі забезпечують надходження не менше 3 % загального обсягу доходів відповідного бюджету; по-третє, видатки мають подаватися за групами функціональної класифікації видатків, а кредитування бюджету – за групами згідно з класифікацією кредитування [3].

Неоднозначною є вимога щодо частоти публікації інформації про виконання бюджетів: у одному з параграфів ст. 28 Бюджетного кодексу України йдеться про помісячне, поквартальне та річне інформування, в іншому – лише про поквартальне інформування (при цьому щодо одного й того самого переліку показників).

Стаття 28 Бюджетного кодексу визначає, що подальша деталізація інформації щодо бюджетних показників здійснюється уже в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів. Останні мають оприлюднювати, зокрема, бюджетні запити, паспорти бюджетних програм та звіти про їх виконання [3].

На обов'язку суб'єктів владних повноважень звітувати перед громадськістю наголошується і в інших нормативних документах. Час їх ухвалення припадає вже на період реалізації в Україні реформи децентралізації.

Згідно зі ст. 5 Закону України “Про доступ до публічної інформації” [12] оприлюднення даних здійснюється різними способами: на офіційних веб-сайтах відповідних органів, у офіційних друкованих виданнях, на єдиному державному вебпорталі відкритих даних, на інформаційних стендах тощо. Буквальне прочитання названої статті формує попереднє враження про обов'язок розпорядників інформації оприлюднювати дані з використанням усіх названих способів. З одного боку, такий підхід дає змогу ширшій аудиторії отримати доступ до інформації: комусь зручно дізнатися про стан речей з друкованого джерела, комусь з офіційного сайту в мережі Інтернет, комусь – з інформаційного стенду. З другого боку, реалізація норм законодавства у такий спосіб (кількаразове подання даних) спричиняє додаткові витрати часу та коштів розпорядників інформації. Після детальнішого ознайомлення із Законом “Про доступ до публічної інформації”, а також спираючись на ст. 28 Бюджетного кодексу України, ми доходимо висновку про наявність у органів місцевого самоврядування вибору способів оприлюднення інформації. Безальтернативними лишаються тільки представлення

інформації на офіційному сайті її розпорядника (щоправда, за наявності такого сайту), а також на єдиному державному вебпорталі відкритих даних. Зауважимо принагідно, що стан оприлюднення інформації з використанням останнього способу нині є незадовільним, попри обов'язковість його застосування. Про це свідчить офіційний звіт про результати оцінки стану оприлюднення та оновлення відкритих даних [13]. Аналогічний висновок можна зробити і за результатами безпосереднього відвідування названого вебпорталу: обсяг наведеної на ньому інформації є обмеженим, існує великий набір неоновлених даних.

Особливе значення в контексті забезпечення дотримання принципу публічності та прозорості бюджетної системи України має Закон України "Про відкритість використання публічних коштів" [14], який, зокрема, вимагає оприлюднення інформації про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами таких коштів на спеціально створеному вебпорталі Spending. Названий закон також визначає зміст інформації, що підлягає оприлюдненню, а прийнятий на його виконання наказ Міністерства фінансів України від 22.06.2018 № 575 [15] чітко регламентує форму та формати даних, за якими інформація подається на вебпортал. Це знімає питання змісту документів, котрі мають оприлюднюватися розпорядниками інформації, а також полегшує сприйняття розміщеної на порталі інформації, прискорює її аналіз та здійснення контролю показників через застосування єдиного підходу до подання даних. Надзвичайно важливе й те, що інформація, котра стосується обсягів бюджетних призначень та/або бюджетних асигнувань на відповідний бюджетний період, проведених видатків бюджету та наданих кредитів з бюджету за звітний період, подається за офіційними звітними формами, за якими розпорядники й одержувачі бюджетних коштів складають бюджетну звітність. По-перше, це економить їхній час на підготовку інформації, яка підлягає оприлюдненню, а по-друге, з огляду на те, що саме за такими формами вони звітують перед розпорядниками вищого рівня та органами казначейської служби, зацікавлені особи бачать ті самі показники, які доступні й для представників названих органів, а отже, мають повну картину використання коштів, читають, аналізують й контролюють наявні у звітах показники.

Незважаючи на ухвалені нормативні документи, які б мали забезпечити простий та повний доступ до публічної інформації про стан формування й використання бюджетних коштів, через наявні прогалини в нормативно-правовій базі та/або неповне дотримання уповноваженими особами норм законодавства частина такої інформації, яка за законом є відкритою, лишається недоступною для зацікавлених осіб. Зрозуміло, законом передбачено можливість зацікавлених осіб звернутися із запитом на інформацію безпосередньо до її розпорядників і отримати у встановлені терміни. Однак подібні дії тягнуть за собою витрачання часу як розпорядників, так і запитувачів інформації. Крім того, доступ до такої інформації отримує тільки конкретний запитувач. Решта осіб змушені задовольнятися вже наявним обся-

гом оприлюдненої інформації або теж звертатися за її отриманням за індивідуальними запитами.

У ході аналізу сайтів окремих територіальних громад із позиції дотримання уповноваженими особами органів місцевого самоврядування вимог законодавства до подання публічної інформації про стан формування та виконання місцевих бюджетів нами було виявлено такі недоліки:

- відсутність на окремих сайтах спеціального розділу про бюджет громади, що ускладнює пошук інформації зацікавленими особами;
- недостатній рівень систематизації інформації про бюджет, одночасне її представлення в різних розділах та підрозділах сайту;
- відсутність у низці випадків інформації про стан місцевого боргу та надання місцевих гарантій, попри обов'язковість оприлюднення таких даних;
- короткий період (зазвичай два – три роки), за який інформація про показники бюджетів представлена на сайтах, дані попередніх років здебільшого є недоступними, попри триваліший період роботи відповідних новостворених громад;
- подання показників бюджету у форматах, складних для опрацювання (зокрема, .pdf, .jpeg тощо);
- наведення в окремих випадках інформації про бюджетні показники формально, виключно у вигляді інформаційного повідомлення, без відповідної деталізації та розшифрування даних;
- подання планових і фактичних бюджетних показників за різними формами, що ускладнює здійснення аналізу й контролю за їх виконанням;
- недостатньо деталізована чи взагалі відсутня інформація щодо розподілу видатків бюджету та кредитування між головними розпорядниками коштів бюджету, в результаті чого втрачається цілісність інформації про використання бюджетних коштів.

Суттєвим проривом у забезпеченні дотримання принципу публічності та прозорості бюджетної системи в Україні став запуск у 2018 р. офіційного державного вебпорталу Open budget [16]. Завдяки цьому відтепер для дослідників відкрита та може бути отримана у потрібному форматі інформація про планові й фактичні показники виконання кожного з бюджетів, що формуються в Україні, починаючи зі звітних періодів 2018 р., причому як загалом по відповідному бюджету, так і за фондами бюджету: загальним і спеціальним. Показники бюджету можуть бути надані в річному вимірі, а також із поквартальним та помісячним розбиттям. Доступними є дані про: а) доходи; б) видатки; в) кредитування; г) фінансування бюджетів. Можливе отримання як узагальнених показників, наприклад, загальної величини доходів бюджету, так і з потрібним рівнем деталізації інформації. Так, доходи бюджету можна отримати в розрізі за п'ятьма групами доходів (податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти, цільові фонди). За потреби доходи можуть бути представлені не лише за групами, а й за підгрупами до-

ходів (вищий рівень деталізації). За найвищого рівня деталізації інформації затребуваний аналітиком звіт міститиме інформацію про доходи в розрізі їх груп, підгруп та окремих складових згідно з бюджетною класифікацією доходів бюджету.

Показники видатків можуть бути отримані у формі згрупування їх за трьома видами бюджетної класифікації: функціональної, економічної та програмної. Рівень деталізації інформації задається аналітиком. Зокрема, може бути запитана інформація про загальну суму видатків, про загальну суму видатків з їх розподілом за загальним і спеціальним фондами, про видатки за їх групами (наприклад, поточні й капітальні при запиті про економічний склад видатків) або з розкриттям не лише груп, а й підгруп та окремих складових видатків тощо.

Показники кредитування бюджетів можуть бути отримані у формі згрупування їх за трьома видами бюджетної класифікації: функціональної, програмної, а також класифікації кредитування. Рівень деталізації інформації визначається потребами аналітика. Слід наголосити на можливості групування видатків бюджету, а також показників кредитування одночасно за кількома класифікаціями, що надає дослідникові додаткові переваги під час аналізу й контролю бюджетних показників.

Показники фінансування бюджетів можуть бути отримані у формі групування за типом боргового зобов'язання з необхідним ступенем деталізації інформації, яку запитує дослідник.

Зазначимо, що, попри широкі можливості, які надає веб-портал Open budget, недоступною для дослідників лишається, зокрема, інформація щодо:

- видатків та операцій кредитування, згрупованих за відомчою класифікацією (в розрізі розпорядників бюджетних коштів);
- показників фінансування бюджету за типом кредитора;
- стану активів бюджету (зокрема залишків бюджетних коштів на рахунках бюджету, цінних паперів, розміщених радами коштів на депозитах, наданих кредитів позичальникам місцевих бюджетів тощо) та зобов'язань бюджету (зокрема, стану місцевого боргу);
- наданих місцевих гарантій;
- відносних показників бюджету (принаймні, з розрахунку на душу населення).

Чинним законодавством затверджено форми бюджетної та фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів. Звітність за ними складається органами Державної казначейської служби та подається місцевим фінансовим органам відповідних рад і органам Казначейства вищого рівня [3].

Бюджетна звітність подається за 11 формами [17], у переліку яких, окрім звітів про виконання місцевих бюджетів із розшифруванням доходів, видатків, кредитування та фінансування, також містяться звіти:

- 1) про виконання бюджету розвитку відповідних бюджетів;
- 2) про бюджетну заборгованість;
- 3) про виконання захищених видатків бюджетів;

- 4) про використання коштів з резервного фонду;
- 5) про надання та використання місцевими бюджетами дотацій та субвенцій, отриманих з державного бюджету;
- 6) про стан місцевих боргів;
- 7) про стан гарантованих боргів;
- 8) про надані місцеві гарантії.

Фінансова звітність подається за чотирма формами [18]:

- 1-дс “Баланс” (дані про стан активів, зобов'язань та фінансового результату бюджету);
- 2-дс “Звіт про фінансові результати” (інформація про виконання бюджету за звітний період з представленням інформації про доходи бюджету, витрати бюджету, профіцит/дефіцит звітного періоду);
- 3-дс “Звіт про рух грошових коштів” (інформація про рух коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, дані про залишки коштів на початок та кінець звітного періоду);
- 4-дс “Звіт про власний капітал” (інформація про фінансовий результат звітного періоду та його накопичене значення станом на кінець звітного періоду).

У переліку форм фінансової звітності найбільший інтерес для дослідника становить форма 1-дс “Баланс”: використання представлених у ній даних дає змогу побачити, якими були на початок звітного періоду, як змінилися за підсумками виконання бюджету в такому періоді та якими стали активи бюджету, його зобов'язання й накопичена величина фінансового результату. Інформація з інших трьох форм є менш актуальною для дослідника тільки з тієї причини, що вона може бути згенерована з інших форм звітності.

Тож у розпорядженні органів Казначейства та органів місцевого самоврядування є істотно ширший обсяг актуальної інформації про виконання відповідного бюджету, його фінансовий стан і фінансові результати. Така інформація представлена за уніфікованими формами, що полегшує процес її сприйняття, аналізу й контролю наведених у ній показників. Наразі більша частина такої інформації лишається зазвичай закритою для зацікавлених осіб: із наведеного переліку бюджетних та фінансових звітів про виконання місцевих бюджетів чинним законодавством, як зазначалося, передбачено обов'язок оприлюднення лише даних щодо стану місцевого боргу та надання місцевих гарантії.

Важливу роль у формулюванні обґрунтованих пропозицій щодо підвищення прозорості та відкритості публічних фінансів в Україні відіграє вивчення зарубіжного досвіду з цього питання. Правові підвалини до забезпечення бюджетної прозорості закладено в низці нормативних документів, серед яких Загальна декларація прав людини, Хартія Європейського Союзу з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Національна безпека, свобода висловлювань і доступ до інформації, Конвенція Ради Європи “Про доступ до офіційних документів” тощо. Реалізація окреслених у згаданих документах базових прав та прозорості

бюджетних процедур гарантується дотриманням основних міжнародних стандартів і нормативних документів щодо бюджетної та фінансової прозорості. У рамках нашого дослідження вбачаємо доцільним, не зупиняючись на кожному з них (їх детальний огляд та аналіз проведено групою експертів Громадського партнерства “За прозорі місцеві бюджети!” в співпраці з Асоціацією міст України та науковцями Національної академії державного управління при Президентові України [19]), виокремити положення й рекомендації, що є найдоцільнішими для практичної реалізації в Україні.

У Кодексі фінансової прозорості, розробленому Міжнародним валютним фондом, наголошується, зокрема, на таких характеристиках оприлюднюваної інформації, як повнота (надання вичерпних бюджетно-податкових звітів), чіткість (легкість сприйняття матеріалів) та (що особливо важливо) – легкість притягнення до відповідальності уповноважених осіб за ухвалені ними рішення.

Організація економічного співробітництва та розвитку звертає увагу на необхідність опублікування поряд із бюджетними показниками, інформації, яка не відображається у бюджеті, але суттєво впливає на фінансовий стан, зокрема надані пільги й податкові звільнення, кредиторська та дебіторська заборгованість держави, наявне державне майно тощо. Відповідно до принципів високого рівня щодо фінансової прозорості, участі та підзвітності Глобальної ініціативи з фінансової прозорості ООН (Global Initiative for Fiscal Transparency, GIFT) наголошується на обов'язковості подання інформації про ефективність діяльності у бюджетно-податковій сфері, бюджетні ризики, державні активи і пасиви.

Зазначені рекомендації є актуальними для впровадження в Україні. При цьому якщо відносно державного бюджету суттєва частина згаданої інформації є (чи була до початку війни¹) здебільшого доступною для дослідників, то аналогічні дані, зокрема про активи й зобов'язання місцевих бюджетів, попри їх подання в офіційній фінансовій звітності, лишаються прихованими від широкої громадськості. Показники бюджетної ефективності відображаються хіба що у паспортах бюджетних програм, реалізовуваних розпорядниками бюджетних коштів. Оцінювання бюджетно-фінансових ризиків може здійснюватися з різним ступенем деталізації та обґрунтування у пояснювальних записках до рішень про місцеві бюджети, програмах управління місцевим боргом тощо. Подібна практика не є поширеною, інформація подається в довільній формі на розсуд відповідної ради.

Згадаємо також про ефективний BOOST-інструментарій, розроблений та впроваджений у деяких країнах Світовим банком. У частині видатків вказаний інструментарій, окрім іншого, дає змогу відстежувати витрачання коштів у розрізі адміністративних одиниць (здебільшого міністерств,

¹ Від початку повномасштабної війни в Україні доступ до бюджетної та фінансової звітності про виконання зведеного та державного бюджетів, яка подавалася на офіційному сайті Державної казначейської служби України (<https://www.treasury.gov.ua/>) за офіційно затвердженими формами, наразі закрито.

управлінь, агенцій, у т. ч. конкретних отримувачів коштів – університетів, лікарень або шкіл). Реалізований в Україні модуль Open budget, на жаль, як зазначалося, подібної деталізації видатків не забезпечує, що негативно впливає на стан бюджетного контролю за формуванням і виконанням згаданих показників.

Підкреслимо, що з метою надання ширших можливостей для дослідників, зокрема створення передумов для проведення порівняльного аналізу, важливим є оприлюднення бюджетних показників (зокрема доходів, видатків, фінансування) принаймні в таких форматах: а) у національній грошовій одиниці; б) у доларах США (євро); в) у відсотках валового внутрішнього продукту. Саме в такий спосіб, зокрема, представлено інформацію на офіційному сайті статистичної служби Європейського Союзу Eurostat. Зазначений досвід є актуальним для України, а його реалізація видається доцільною в рамках інформаційно-аналітичної системи “Прозорий бюджет”.

У найкращих практиках бюджетної прозорості [19] наголошується на необхідності подання зацікавленим особам інформації про всі етапи бюджетного процесу. Зокрема, йдеться про необхідність представлення прогнозних (з урахуванням уточнень), планових (з урахуванням внесених змін) та фактичних показників виконання бюджетів. Зазначену інформацію можна відшукати переважно на сайтах відповідних рад, аналізуючи ухвалені такими радами рішення щодо показників бюджету. Багаторазове (як правило) коригування бюджетів протягом бюджетного року вимагає від дослідника витрачання додаткового часу й на збирання інформації, і на її аналіз. Водночас у рамках інформаційно-аналітичної системи “Прозорий бюджет” передбачено подання лише останніх, ухвалених з урахуванням внесених змін, планових показників бюджету, а також фактичних даних. Тож уявлення про прогнозні й первісно затверджені планові бюджетні показники вказана система не надає, що також може стати одним із напрямів її вдосконалення.

Інформування громадськості з питань формування та виконання бюджетів не є самоціллю. Завдання є більш серйозним і важливим – залучення громадян, у т. ч. через громадські організації, до активної участі у бюджетному процесі задля найефективнішого, на користь громади та кожного жителя, розподілу бюджетних коштів, належного управління майном громади, визначення перспективних шляхів забезпечення зростання надходжень бюджету. Участь громадян в управлінні бюджетом громади регламентується наказом Міністерства фінансів України від 03.03.2020 № 94. Основними механізмами такої участі є консультації з громадськістю, діяльність громадських рад, утворених при органах місцевого самоврядування, залучення засобів масової інформації, підготовка інформації з питань місцевого бюджету в доступній для громадськості формі, використання засобів інтерактивного спілкування, запровадження громадського бюджету (“бюджету участі”) [20]. Наразі апробація та становлення ефективних форм громадського контролю тривають.

Висновки. За результатами дослідження доходимо таких висновків.

1. Незважаючи на низку прийнятих в Україні нормативно-правових документів, мета яких полягала у підвищенні прозорості бюджетного процесу на місцевому рівні, наданні полегшеного й ширшого доступу зацікавленим особам до публічної інформації через нечіткість або надто загальний характер формулювань окремих норм законодавства частина публічних даних лишається недоступною для жителів відповідних територіальних громад, аналітиків та інших споживачів інформації.

2. З метою недопущення неоднозначних трактувань норм ст. 28 Бюджетного кодексу України в частині переліку показників, які слід оприлюднювати місцевим радам (їх виконавчим органам) за результатами виконання бюджетів, та періодичності такого оприлюднення вбачаємо доцільним закріплення норми про оприлюднення таких показників у терміни та за формами бюджетної звітності, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 17.01.2018 № 12 [17]. Не вимагаючи жодних додаткових зусиль, витрат часу чи коштів розпорядників інформації, реалізація зазначеної пропозиції дасть змогу суттєво посилити поінформованість зацікавлених осіб, зніме частину запитів з їхнього боку щодо питань формування та виконання бюджетних показників, спростить порівняння показників за різними бюджетами. Аналогічним чином законодавцеві варто було би чіткіше сформулювати й перелік прогнозних, проектних і планових бюджетних показників, які мають розкриватися розпорядниками інформації.

3. Важливою складовою звітності про виконання місцевих бюджетів є фінансова звітність, котра дає уявлення про стан активів, зобов'язань та фінансового результату бюджету на відповідну звітну дату, результат виконання бюджету й рух бюджетних коштів у звітному періоді. Через відсутність законодавчої норми про обов'язковість оприлюднення згаданих форм наявна в них інформація лишається недоступною для споживачів інформації. На наш погляд, ця колізія законодавства має бути усунена: фінансова звітність про виконання бюджетів має знайти місце в обов'язковому переліку даних, котрі підлягають оприлюдненню.

4. Відсутність у чинному законодавстві вимоги оприлюднювати інформацію про видатки бюджетів та операції кредитування, згруповані за відомчою класифікацією, призводить до неможливості формування в дослідників цілісного уявлення про витрачання бюджетних коштів у розрізі головних розпорядників, розпорядників нижчого рівня, бюджетних установ. Доцільним видається звітування розпорядників інформації про розподіл коштів місцевих бюджетів між головними розпорядниками з подальшою деталізацією розподілу за кожним із них. Загальна сума коштів, розподілених між головними розпорядниками, має відповідати загальній сумі видатків бюджету. Загальна сума видатків кожного головного розпорядника повинна відповідати сумі видатків на забезпечення його діяльності, видатків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, бюджет-